

ምዕራፍ ዓሰርተ

ንጡፍ ህዝባዊ ተሳትፎ

ዕላማ ትምህርቲ እዚ ምዕራፍ፡

ኣብዚ ምዕራፍ ዘሎ ትምህርቲ ተማሂርኩም ምስ ፈፀምኩም፡-

- ኣብ ከባብን ሃገራውን ጉዳያት (ዋኒናት) ዝውሰኑ ውሳኔታት ንጡፍ ተሳትፎ ምግባር ዝህልዎ ረብሓ ትግንዘቡ፤
- ረብሓ ምውዳብን ምጥንኻርን ዝተፈላለዩ ኣካላት ሕ/ሰብ ራብሓ ከምዘለዎ ትፈልጡ።

10.1. ወሳኒነት ንጡፍ ተሳትፎ ዜጋታት ኣብ ምንቅስቃስ ከባቢያዊ ልምዓት፣ ሰላምን ህንፀት ስርዓት ዴሞክራሲን

10.1.1. ንህንፀት ስርዓት ዴሞክራሲ፣ ንኣባራዊ ምርድዳእን ሰናይ ምምሕዳር ምንጋስ ወሳኒነት ንጡፍ ተሳትፎ ዜጋታት

ስእሊ 10.1. ልምዓትና ንምቅልጣፍ ሓቢርና ንለዓል

- እዚ ስእሊ ብዛዕባ እንታይ ከም ዝገልፅ ኣረድኡ።
- እዚ ስእሊ ዝሓዞ ሓሳብ ብትክክል ተግባራዊ እንትኾይኑ ተሰለፍቲ እንታይ እንታይ ፈጊሞም ክኾኑ ይኸእሉ?

ስእሊ 10.2. ምስ ኣይተ ኣረጋይ ሕሉፍ ዝተገበረ ሓፂር ፃንኢት ትግራይ ሰፈር ዲሞክራሲን ሰናይ ምምሕዳርን

ድምዒ ወያነ:- ቅድሚ ኩሉ ዓርሶም እንተዘፋልጡና፡፡

ኣይተ ኣረጋይ:- ስመይ ኣረጋይ ሕሉፍ ይበሃል፡፡ ተወሊደ ዝዓበኹሉ ኣብ ወረዳ ሓየት እዩ፡፡ ንዕስራን ሽዱሽተን ዓመት ኣብ ወፃኢ ዓዲ ነይረ ካብ ዝምለስ ክልተ ዓመተይ እዩ፡፡ ሕዚ ብዘምፃእኹዎ ሃብቲ ትካል ኣጣይሽ ን750 ሰባት ዕድል ስራሕ ፈጠረ ኣለኹ፡፡

ድምዒ ወያነ:- ናብርኣምን ስርሐምን ኣብ ወረዳ ልምዓት ዝገበርዎ ንምንታይ እዩ?

ኣይተ ኣረጋይ:- ናብ ዓዲይ ምስ መፃእኹ ከልምዕን ክነብርን ዝሓሰብክዎ ኣብ ወረዳ ሓየት ኣድያቦ እዩ ነይሩ፡፡ ኣብኡ ግና ንምስራሕ ዘይምቸው ኮይኑ ስለ ዝረኽብኩዎ ስራሕይን ናብራይን ኣብ ወረዳ ልምዓት ገይረ፡፡

ድምዒ ወያነ:- ኣብ ሓየት ንምንባርን ሃፍቶም ንልምዓት ከውዕሉን ዘይኻኣሉ ንምንታይ እዩ?

ኣይተ ኣረጋይ:- ዝነበረኒ ራእይ ልምዓት ኣብ ሓየት ኣድያቦ ከተግብር ኣይከኣልኩን፡፡ ሓለፍቲ እቲ ወረዳን መንግስታዊ ቤት ዕዮን ለይትን ቀትርን ፀፃርፀር ዝብሉ ንውልቀ ጥቕም

ብዝገብርዎ ንሕንሕ እዩ። ምምሕያሽ ልምዓት ወረዳ ኾነ መነባብሮ ነበርቲ ኣየገድሶምን። ባዕሎም ንባዕሎም ብዓብዩ ነኣሰ እንትተሓማመዩ፣ እንትነቓቓፉ፣ እንትናቕፍን እንትበኣሱን እዮም ዝውዕሉ። ንናይሓባር ዕላማ ተረዳዲኦም ክስርሑ ኣይኸእሉን፣ ሰብ ጉዳይ ስሉጥ ግልጋሎት ክረኽቡ ኣይኸእሉን። ግብሪ መንግስቲ ከምኡውን ማይ፣ መብራህቲ፣ ስልክን ዝበሉ ግልጋሎት ንምኸፋል እውን ነበርቲ የተኣገጉሉ እዮም። ኣብያተ ዕዮ ዝተጣየሻሉ ተግባር ንምፍፃም ዝተመደቡ ሓለፍትን ሰራሕተኛታትን ካብ ተገልገልቲ ህዝቢ ጉቦ ክኸፈሎም ይደልዩ። ኣነ እውን ንብዙሕ እዋን ደኺመ ዘፍረኸዎ ሃብቲ ኣምጺኦ ከባብዩይ ከልምዕ፣ ህዝቢይ ክጠቅም፣ ንባዕለይውን ክጥቀም ስራሕቲ ልምዓት ከጣይሽ እንተፈተንኩ ክተሓባብሩኒ ኣይክኣሉን። ኣብ ዝሰርሉ ቦታ፣ ፍቓድ ስራሕ ወዘተ ክረክብ ብዙሕ ተኣገጉሉ። ከምኡ-ኮይኑውን ክሳኽቦለይ ኣይኮኣልን ሓደ ዓመት ተኣገገጉሉ ስለዘይተሳኽቦለይ ናብ ወረዳ ልምዓት መጺኡ።

ድምዒ ወያነ:- ኣብ ወረዳ ልምዓት ከሞዚ ዓይነት ፀገም ኣይገጠሞምን?

ኣይተ ኣረጋይ:- ብዛዕባ ወረዳ ልምዓት ብዙሕ ዝና ሰሚዑ። ብመጀመርያ ኣይኣመንኩን ነይረ። መጺኦ እንተሞከርኩዎ ግና ገንዘቢይን ህይወተይን ከወፊይ ዝገብሩ ሓለፍቲ፣ ኣብያተ ዕዮን ህዝብን ዘለዉ ኾይኑ እየ ረኺበዮ። ኣብ ውሽጢ ዓሰርተ ሓሙሽተ መዓልቲ መስርሒ ቦታ፣ ፍቓድ ንግዲ ስራሕ፣ ዝተፈላለዩ ድጋፋት ንውሱን ዓመታት ካብ ቀረፅ ነፃ ኮይነ ንክሰርሕን ዕድል ሂቦምኒ። ኣብዙይ ሓለፍትን ሰራሕተኛታትን ዝወቓቐስሉ ጌጋታት ንምትእርራም፣ ኣሰራርሐኦም ንተገልገልቲ ብዝበለፀ ቅልጡፍን ምቹውን ንምግባር እዩ። ብሓቂ ወረዳ ልምዓት ንምልማዕ ፀዓርዓር ይብሉ እዮም። ምኽሪ ይሓቱኻ፣ የዳምፀኻ፣ ንክመሃሩ'ውን ድልዊ እዮም።

ንሕድሕድም ይደማመፁ። ምስዚኦም ምስራሕ ክንደይ ደስ ይብል ይመሰለካ

ድምፂ ወያነ:- ንዝሃቡኒ ርኢቶ ብጣዕሚ የመስግን።

አይተ አረጋይ:- አነውን የመስግን።

(ናይ ምህዞ ዕሑፍ እዩ)

መልመዲ 1

እዚ ዝቐረበ ቃለ-ምልልስ መበገሲ ብምግባር ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ።

1. ብአረኣእያ አይተ አረጋይ ኣብ ወረዳ ልምዓት ወረዳ ሓየት ዝተርኣየ ኣብ ህንፀት ዴሞክራሲን ሰናይ ምምሕዳርን ዘሎ ኩነታት እንታይ ከም ዝመስል ኣነፃፅርዎም።
2. ንስኹም ነበርቲ ወረዳ ልምዓት እንተትኾኑ እንታይ ክትገብሩ ትኽእሉ?
3. ነበርቲ ወረዳ ሓየት እንተትኾኑኹኸ እንታይ ክትገብሩ ነይሩኩም?

ዴሞክራሲ ኣብ ዘይነገሰሉ ምክብባር፣ ምትእምማንን ምድምጫን ኣይህልውን። እኳ ደኣስ ናይ ውሑዳት ውልቀ መለኸቲ ስለ ዝዕብልል ብዙሓት ነበርቲ ምጉደኦም ዘይተርፍ እዩ። ኣብዝሓ ንሓበራዊ ዕብየት ዝገብርዎ ምልዕዳላት ይፍሸል። ማሕበራዊ ልምዓት ይጠፍእ። ብኣንፃሩ ግና ህንፀት ስርዓት ዴሞክራሲ፣ ስዒቡ ሓበራዊ ምርድዳእ ምፍጣርን ምዕሰል ሰናይ ምምሕዳር፣ ማሕበራዊ ፍትሒ ክመፅእን ምጣነ-ሃብታዊ ዕብየት ክስዕብ ስለዝገብር ሃገር ትምዕብል። ሓበራዊ ምርድዳእን ምዕሰል ሰናይ ምምሕዳርን መሊሱ ንስርዓት ዴሞክራሲ ስለዘጠናኸር ዝመፅእ ዕብየት ቀፃልነት ይህልዎ።

እዞም ውዕኢታት ግና ባዕሎም ዝመፁ ኣይኮኑን። ኣብ ውሽጢ ሕብረተሰብ ህልዊ ኸኾኑ ዝገብር ህርኩትን ንጡፍን ተሳትፎ የድሊ። ብዘይ ንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ ህንፀት ስርዓት ዴሞክራሲ ኣይህሉን። ሰናይ ምምሕዳር ብቀፃልነት ክነግስ ኣይክእልን። እዚ ኣብ ዘይተማልአሉ ልምዓትን ምዕባሉን ክረጋገፅ ኣይክእልን።

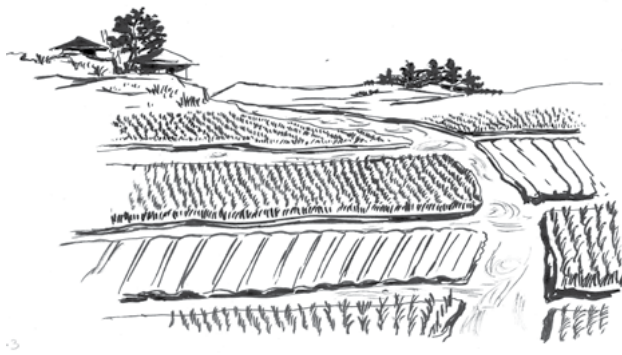

መልመዲ 2

ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ::

1. ብምንጋስ ዴሞክራሲ ስዒቦም ክመፁ ዝኸእሉ ክልተ ነገራት ግለፁ::
2. ህዝቢ ኣብ ህንፃት ዴሞክራሲ ንጡፍ ተሳትፎ እንተዘይገይሩ እንታይ ክስዕብ ይኸእል?

10.1.2. ንምርግጋዕ ስለጥ ልምዓትን ምንካይ ድኸነትን ንጡፍ ተሳትፎ ዜጋታት ዘለዎ ኣስተዋፅኦ

ስእሊ 10.3. ብመስኖ ስራሕ መሬት ምልማዕ ይስኣል

- ካብቲ ስእሊ እንታይ ተገንዚብኩም?

መስኖ ዘተኣማምን ሜላ ልምዓት ሕርሻ

መሰረት ምጣነ-ሃፍቲ ሃገርና ዝኾነ ስራሕ ግብርና ምስ ዝናብ ዝተኣሳሰረ እዩ:: መጠን ሽፋን ዝናብ ፅቡቕ እንተኾይኑ ፅቡቕ ፍርያት የርኢ:: መጠንን ሽፋንን ብዝነኮዩ ቁፅሪ መነባብሮና የንቆልቁልን ይጉስቁልን:: እዚ ኣብ ዝናብ ፅግዕተኛ ምዃን እስካብ መዓዝ እዩ ዝኸፍል? ብፍላይ ሰብ ዋና ዶብ ኣቋሪጾም ዝፈሱ ሩባታት ኮይንና ኣብ ዝናብ ፅግዕተኛታት ምዃን ኣይገርምን? ዶ?

ኣብዚ ሰሙን ዝሰማዕናዮ ዜና ዞባ ደቡብ ምብራቕ ትግራይ ካብዙይ ፀገም ንምውፃእ ከምንኸእል ዘመላኸት ኣብነት እዩ:: ኣብቲ ዞባ ዝርከቡ ሓረስቶት ብዓርሶም ተበግሶ ብባህላዊ መንገዲ ሩባታት ግባ ጠሊፎም ስራሕቲ ልምዓት ፈጺሞም እዮም:: በዚ ኣቢሎም ካብዚልምዑዎ መሬት ዝለዓለ ፍርያት ረኺቦም እዮም:: ካብ ተኸልታት

ገደና ፍራምረን ቀልጢፎም ዝበፀሑ ዘራእትን ሸይጦም ፅቡቕ እቶት ረኺቦም ናብረኡም እናማሓየሹ ይርከቡ።

መስኖ ከም መማረፂ ተጠቂሞም ኣብ ህይወቶም ለውጢ ምምፅኡም ኣብ ግንዛብኡም ክልተ መሰረታዊ ለውጥታት ከም ዝገበሩ የርኢ። ቀዳማይ ዝናብ ጥራሕ እናተፀበኻ ምስራሕ ብዘላቕነት መተኣማመኒ ከምዘይኮነን ካብ ፅግዕተኛነት ምውፃእ ከም ዘድልን ምእማኖም። ካልኣይ ነቲ ዘየተኣማምን ድሑር ሜላ ግብርና ብኻልእ ዝሓሸ ሜላ ምትካእ ከም ዝካኣል ርግፀኛታት ምኃኛም እዩ።

እዞም ብመስኖ ተጠቀምቲ ዝኾኑ ሓረስቶት ብባዕሎም ተላዓዒሎምን ፃዕሪ ጌርምን ብቐሊሉ ካብ ተፀባይነት ንምውፃእ ብዝጀመርዎ ምንቅስቓስ ክነድንቆም ይግባእ። ብዝበለፀ እዚ ዝመስል ፃዕሪ ብበዓል ሙያ ሓገዝ ብድጋፍ መንግስቲ ናብ ሓፈሻዊ ግብርናን ናብ ጥሙርን ዘበናውን ምልዋጥ የድሊ። ከምቲ ኣብ ጎልጎል ራያ ተጀሚሩ ዘሎ። በዚ እውን ካብ ዓመት ናብ ዓመት ዝፈርየሉ ምንቅስቓስ ግብርና ምውዳድ ኣገዳሲ እዩ። ኣብ ምፍራይ ብመዓልታዊ ቀለብ፣ ብውልቀ ስድራ፣ ከባብን እንተይገደበኻ ዕዳጋ ታኮር ክኾን ክግበር ኣለዎ። ከምዚኦም ዝመሰሉ ለውጥታት ምግባር ጥራሕ እንተይኮነ ስሉጥን ዘየቋርፅን ለውጢ ምኃኑ ምርግጋዕ የድሊ። ፃዕርና ብቐዳምነት ድኽነት ምንካይ ቀፃላይ ድማ ስሉጥ ልምዓትን ዕብየትን ዘረጋግፅ ክኸውን ይግባእ።

መልመዲ 3

ብመሰረት እቲ ምንባብ ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ።

1. ሓረስቶት ግባ ዘካየድዎ ስራሕ ልምዓት ንምንካይ ድኽነት እንታይ ኣስተዋፅኦ ይህልዎ?
2. እዙይ ፅቡቕ ጅማሮ ዕብየት ምንቅስቓስን ሓረስቶት ግባ ከመይ ናብ ቐልጢፍን ዘየቋርፅ ምንቅስቓስ ልምዓት ምስግጋር ይካኣል?
3. ሓረስቶት ግባ ዝገበርዎ ርኡይ ለውጢ ክንደየናይ ንጡፍ ተሳትፎ ዘካተተ እዩ? ናብ ዘየቋርፅ ስሉጥ ዕብየት ንምስጓም ተሳትፎኦም እንታይ ክመስል ኣለዎ?

ድኽነት ኣዝዮም ካብ ዝሃሰዮም ከም ኢትዮጵያ ዝበሉ ሃገራት ብልሙድ ዓይነት ምንቅስቃስ ልምዓት ጥራሕ ካብ ዝኣተዉዎ ዓዘቕቲ ክወፁ ኣይክእሉን። ጥንኩር ሚላ ምንካይ ድኽነት ተጠቂምኻ ስለጥን ቀፃልነቱ ዘረጋገፀን ዕብዮት ምጣነ-ሃፍቲ ምምዘጋብ የድሊ። እዙይ ንክኸውን ኩሉ ህዝቢ እኹል ግንዛብ ጨቢጡ በብወገኑ ብዓቕሙ፣ ብገንዘቡን ፍልጠቱን ክተሓባብር ኣለዎ። እዚ ዝኣመሰለ ስለጥ ልምዓት ክረጋገፀ ዝክእል ኩሉ ዜጋ ብዝተዋራረሉ ዘፈር ስራሕ ንጡፍ ተሳትፎ ብምግባር ውፅኢ ኢት እንተኣምጊኡ እዩ።

መልመዲ 4

ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ።

1. ኣብ ሃገርና ምርግጋፅ ስለጥ ልምዓት ዘድለዮሉ ምክንያት እንታይ ይመስለኩም?
2. ኣብ ኢትዮጵያ ስለጥን ቀፃልነት ዘለዎን ልምዓት ክመፅእ ብወሳኛ ዓይነት ክህልው ዝግባኦ እንታይ እዩ። ንምንታይ?

10.1.3. ንጡፍ ተሳትፎ ዜጋታት ኣብ ምዕላል ግልፅነትን ተሓታትነትን?

- ንጡፍ ተሳትፎ ዜጋታት ግልፅነትን ተሓታትነትን ንምዕላል ብኸመይ ይጠቅም?

ፀብፃብ እቶም ርእሰ መምህር፣

ዝተኸበርኩም መምህራን፣ ሰራሕተኛታትን ቤት ትምህርትና! ኸቡራት ተምሃር!! ኣብ ዝሓለፈ ዓመት ኣብ ቤት ትምህርትና ግልፅነትን ተሓታትነትን ዝተረጋገፀሉ ኣሰራርሓ ንምዘርጋሕ ትልሚ ኣውግጥና ብሓባር ከም ዘዕደቕናዮ ይዝከር። እዚ ዓመት እዚ እቲ ትልሚ ብተግባር እናተተግበረ ፀኒሑ እዩ። ኣብ ናይ ሎሚ ኣኼባና እዚ ትልሚ ተግባራዊ ብምግባር ዝተረኸበ ውፅኢት ክቕርብልኩም እዩ።

ከም ኣትፊልጥዎ ኣብ ቤት ትምህርትና ዝወሃቡ ግልጋሎታት ብዙሓት ኣለዉ። ናይዚኦም ግልጋሎታት እንታይነት፣ ንመን ከምዝወሃቡ፣ ከምኡውን ብምንታይ ዓይነት ኩነታትን ከክንደይ ዝኣክል ግዘ ክወሃቡ ከም ዝክእሉ ፈሊና ዝርዝር ኣዳሊና ከም

ዝነበርና ትዝክሩ ኢኹም። ንኣብነት ተምሃሮ ዕቡቓት ዜጋ ንክኹኑ ዝገብር ተግባራዊ ትምህርቲ ምሃብን ውዕኢቶም ብተከታታሊ ምዘና ምርግጋዕ ቀንዲ ግልጋሎት ከም ዝኾነ ኣቐሚጥና ነይርና።

ንተምሃሮና ቅነዕን ጠቓምን ግልጋሎት ምኽሪ ምሃብ እቲ ካሊእ ተግባር ከም ዝኾነ ፈሊና ኢና። መረዳእታ ትምህርቲ ብእዋኑ ክንህበም ከምዝግባእ ተስማሚዕና ኢና። ተምሃሮ ካብ ክፍሊ ወፃኢ ብተግባራዊ ትምህርቲ ክህነፁ ግዳማዊ ንጥፈት ኩነታት ኣመቻቺና ክነሳትፎም ተሊምና ኢና። ወለድን መዕበይትን ብዛዕባ ተምሃሮ ደቆም ኣተሓሕዞ ትምህርቲ ንምፍላጥ ስለዝደልዩ ስለጥን ግቡእን ምላሽ ንምሃብ ትልሚ ተታሒዙ እዩ።

ስእሊ.10.4 ኣመራርሓ ቤት ትምህርቲ ተሓታትነትን ግልፅነትን ዘለዎ ክኾን ይግባእ

ካብቲ ቤት ትምህርቲ ዝተፈላለዩ መረዳእታ ንዝደልዩ ንዝምልከቶም ኣካላትን ውልቀ ሰባት ከምኡውን ንመዕናዕትን ምርምርን ወይ ንዝተፈላለዩ ጉዳያት መረዳእታ ንዝደልዩ ሕጋዊ ንዝኾኑ ሰባት ስለጥ ግልጋሎት ምሃብ ትዕቢት ዝግበረልና ከምዝኾነ ኣቐሚጥና ኢና። ንመምህራንን ሰራሕተኛታትን ቤት ትምህርቲ ስለጥን መዕገብን ግልጋሎት ምምሕዳር ምሃብ ከምዘድሊ ኣብ ውሽጢ ዝርዝር ግልጋሎትና ኣቐሚጥና ኢና። እዚ ግልፅነት ስራሕና ንምርግጋዕ ዝተገበረ ምዃኑ የርኢ።

ከም ትዝክርዎ ካብቶም ዝተሓበሩ ግልጋሎታት ክረክብ ዝደሊ ዝኾነ ሰብ ብቐዳምነት ግቡኡ ክፍፅም ከም ዘለዎ ብምእማን ንሕድሕድ ተገልጋላይ ብዝርዝር ኣብ ግልፂ ቦታ ኣፍሊጥና ኢና። ኣተሓሕዝና ግቡኡም ንዝማልኡ ተገልገልቲ ስለጥ፤

ብግቡእ ኣኸብሮት ዝተሟልአ ግልጋሎት እንተዘይሃብና ወይ ዝኾነ ዓይነት ምንግልታዕ እንተብሂሕና ተወቀስቲ፣ ተሓተትቲ፣ ተከሰስቲ ክንኾን ተስማሚዕና ኢና። ብካሊእ ኣዘራርባ መትከል ተሓታትነት ክንክተል ወሲና ኢና።

ኣብ ዓመታዊ ፍፃመታትና ነዞም ዘቐመጥናዮም ትልምታት ተግባራዊ ንምግባር ዕጂርና ኢና። ብዘይካ እቶም ኣብ ውስናት መምህራንን ሰራሕተኛታትን ዝተፈጠረ ሕፅረታት ብሓፈሻ ፅቡቕ ውፅኢታት ረኺብና ኢና። ንኣብነት ሓደ መምህር ንተምሃሮ ተከታታሊ ምዘና ቦቲ ዝድለ ብዘይምኻዱ፣ ውፅኢቱ መዝጊቡ ብዘይምሓዙን ንተምሃሮ ብዘይምፍላጡ ተቀባዒ እዩ።

ሓደ ሰራሕተኛ ምምሕዳር ካብ ቤት ትምህርቲ ተዛዊሩ ዝኸድ ተምሃራይ መረዳእታ ንምሃብ ብዙሕ ስለዘተኣንጎልዎን ኣብ መወዳእታ ግጉይ መረዳእታ ስለዝሃበ ክኸኻዕ ተገይሩ እዩ። ካብዚ ፀገም ወፃኢ ብኣብዝሓ ጥንኩር ውፅኢት ተመዝጊቡ እዩ። ግልፅነትን ተሓታትነትን ዝዓሰለሉ ስለዝኾነ ዓመታዊ ስራሕና ዕውት ከም ዝነበረ ተገምጊሙ እዩ። ስለ ዝሰማዕኹምኒ የመስግን።

መልመዲ 5

ብመሰረት ዝቐረበ ፀብፃብ ነዞም ዝሰዕቡ ሕቶታት መልሱ።

1. ርእሰ መምህር ካብ ዘቐረቡዎ ፀብፃብ እንታይ ተፃዢብኩም?
2. ክሳብ ሓዚ ብዘሎ ኣሰራርሓ ቤት ትምህርትኹም ግልፅነት ተሓታትነት ዘረጋገፀ ኣሰራርሓ ኣለዎዶ? ጭቡጥ ኣብነት ኣኸብሮት ኣረድኡ።
3. ኣብ ቤት ትምህርትኹም ግልፅነትን ተሓታትነትን የድልዮም እትብልዎም ክልተ ጉዳያት ምስ ምኽንያቶም ኣኸቑሩ።
4. ኣብ ሓደ ህዝባዊ ግልጋሎት ዝወሃቦ ስራሕ ቦታ ግልፅነትን ተሓታትነትን ዝዓሰሎ ኣሰራርሓ ምህላወ ኣብ ውፅኢት ኣፈላላይ የምፅእ ኣየምፅእን ብዝብል ርእሲ ብጉጅለ ተኸፋፊልኩም ኣብ ክፍሊ ተኻትዑ። ኣብ መወዳእታ ክትዕ ዝረኽብኹምዎ ቁም ነገር ንመምህርኹም ኣኸቑሩ።

ኣብ ውሽጢ ሓደ ሕብረተሰብ ስርዓት ዴሞክራሲ እንተተሃኒፁ ህዝቢ ኣተሓሳስብኡ ብነፃነት ክሰጉም ይኸእል። እዚ ምድምማዕ ስለዘኸእል ሓበራዊ ምርድዳእ ክፈጥር ይገብር። ኣካላት መንግስቲ መገልገልቲ ህዝቢ ምኺኖም ተረዲኦም ሰናይ ምምሕዳር ክዓስል ይገብሩ። ከምዚ ዝበለ ኩነታት ድማ ህዝቢ ንልምዓት ክለዓል ስለዝገብር ስለጥ ልምዓት ይመፅእ። ግንዛብ ብህዝቢ ክምዕብል እንተተገይሩ ኣብ ዝድለ ደረጃ ዕብዮት ንምብፃሕን ስለጥን ቀፃልን ልምዓት ንክምዝገቡን ዝለዓለ ህዝባዊ ተሳትፎ ንምግባር ይካኣል።

ንህንፁት ስርዓት ዴሞክራሲን፣ ንምዕሳልን ምርግጋዕን ሰናይ ምምሕዳርን ካብ ዝግለፀሎም መንገዲታት ሓደ ኣሰራርሓ መንግስቲ ግልፅነትን ተሓታትነትን ተግባራዊ ኮይኑ ምርካብ እዩ። ዝኾነ መንግስታዊ ኣካል ኩነታት ንህዝቢ ዝህቦ ግልጋሎት እቲ ግልጋሎትን ከውህቦ ዘኸእሉ ውፅኢት፣ እዚ ንምትግባር ዝጥ ቀመሉ ሜላ ኣሰራርሓ ፣ ወዘተ ግልፂ ብምግባር ክልካዕ ይግባእ። እዚኦም ብግልፂ ዝተቐመጠ ኣሰራርሓታት ብምኸታል ግቡእ ውፅኢት እንተዘየምፃኡ ዝሕተተሉ፣ ዝውቀሱን ዝኸሰሱሉ ስርዓት ክህልው ይግባእ። እዚኦም ኩሎም ተግባራዊ ዝኾኑ ስርዓት ዴሞክራሲ እንተሃልዩ እዩ። ስለዚ ስርዓት ዴሞክራሲ ክዓስል ክንገብር ይግባእ። ብዘይ ንጡፍ ህዝባዊ ተሳትፎ ዴሞክራሲያዊነት ኮነ ኣብኦም ዝፍጠሩ ሓበራዊ ምርድዳእ፣ ሰናይ ምምሕዳር ከምኡውን ስለጥ ልምዓት ክረጋገፁ ኣይኸእልን።

መልመዲ 6

ኣብዞም ዝስዕቡ ሕቶታት ተመያየጡ።

1. ግልፅነትን ተሓታትነትን ዝዓሰሎ ምምሕዳር ምህላዉ ከመይ ይፍለጥ ሰናይ ምምሕዳር ዓሲሉ ኣሎ ክበሃል ዘኸእል እንታይ እንትረኣ እዩ?
2. ስለጥ ምጣነ-ሃፍታዊ ልምዓት እንታይ ማለት እዩ?
3. ንምርግጋዕ ሰናይ ምምሕዳርን ስለጥ ልምዓትን ህንፁት ስርዓት ዴሞክራሲ ቅድመ ኩነት እዩ እንተተብሃለ ትስማምዑዶ? ንምንታይ?
4. ምርግጋዕ ሰናይ ምምሕዳር ንህንፁት ስርዓት ዴሞክራሲን ንስለጥ ልምዓትን ካብ ህዝቢ እንታይ ትፅቢት ይግበር?

10.2. ማሕበራት ሲቪክ

10.2.1 ኣብ ማሕበራት ሲቪክ ምስታፍ ንልምዓት ሃገር ዝህልዎ ረብሓ

ዓ.ም	ብጥረ ገንዘብ	ብጉልበት	ብኖውቲ	ድምር
1996	9037861.38	8254753.58	8635715.00	25928329.96
1997	39007287.91	52868978.92	26818768.85	118695035.70
1998	16938779.97	28753391.95	11822624.08	57514796.00
1999	10836418.18	17408596.31	13492739.00	41737753.49
2000				59501332.27
ጠ/ድምር	75820347.44	107285720.80	60769846.93	44354148.43

ስደቓ 1. ኣብ ክልል ኣምሓራ ሕብረተሰብ ኣብ ዝተፈላለዩ ማሕበራት ተወዲቡ ንትምህርቲ ዝገበሮ ኣስተዋፅኦ

ካብ ኣምሓራ ብሄራዊ ክልላዊ መንግስቲ ቢሮ ትምህርቲ መፅሄት 15 ዓመት ምንቅስቓስ ትምህርቲ ፌስቲቫል ሚሊዮን፣ ግንቦት 2000፣ ገፅ 126 ዝተወሰደ፡፡

- ብመሰረት እዚ መረዳእታ ኣብ ልምዓት ትምህርቲ እቲ ክልል ሕብረተሰብ ዝገበሮ ድጋፍ መንግስቲ ካብ ዝመደቦ ድምር ብር 2675315103.37 ዝኸውን ገንዘብ ብምንፅፃር ፍልልዩ ግለፁ፤
- ሕብረተሰብ ብመረዳእታ ዝቐረበ ድጋፍ ንልምዓት ትምህርቲ ንምትእኸኻብ ዘኸኣሎ ብኸመይ ዝበለ ኣወዳድባ ዝተኣከበ ይመስለኩም?

ስእሊ 10.5 ኣኼባ ደቂ ኣንስትዮ

ለታይን መሳርሕታን

ለታይ ኣብ ፋብሪካ ዓለባ ኣብ ማሕበር ሰራሕተኛ ደቂ ኣንስትዮ ካብ ተራ ኣባልነት ክሳብ ደረጃ ኣመራርሓ ነጢፋ ትሳተፍ እያ። ተዛሪባ ተእምን፣ ብተግባር ትኣምን ቆራፅን ቀንዲ ኣባል ማሕበር ስለዝኾነት ብካልኣት ቐመም ዝብል ስም ወጺኡዋ። በቲ ለታይ ዝብል ትኽክለኛ ስማ ዝፅውዓ የለን።

ካብ ሰራሕተኛ ፋብሪካ ክልተ ሲሶ ደቂ ኣንስትዮ እየን። ቅድሚኡ ብተመሳሳሊ ስራሕ ዝተዋፈራ ደቂ ኣንስትዮ ካብ ደቂ ተባዕትዮ ዝተሓተ ክፍሊት ነይርወን። ኩነታት ስራሕ ኮነ ጥቕምን መሰልን ሰራሕተኛታት ኩነታት ደቂ ኣንስትዮ ዘየገናዘበ ነይሩ። ኣብዙይ ብዙሓት ደቂኣንስትዮ ብምኽንያት ሶተኣን ጥራሕ ብዙሕ ፀገማት ይበፀሓን ነይሩ።

መብዛሕትኡ ግዜ ሶታዊ ዓመፅ ይበፀሓን ነይሩ። እቲ ፋብሪካ ዝርከቦ ካብ እቲ ከተማ ርሕቕ ዝበለ ስለዝኾነ ሰራሕተኛታት ደቂኣንስትዮ ኣብ መንገዲ ብዙሕ ፀገማት ነይርወን። እቲ ፋብሪካ እኹል ግልጋሎት ትራንስፖርት ስለዘይነበር ደቂኣንስትዮ ሰራሕተኛ ነዊሕ መንገዲ ክኸዳ ይግደዳ ነይረን። ብምሸት ኮነ ብቐትሪ ፀረውረው ብዝበለ መንገዲ እንትጓዛ ብወዲኒታት ክትራንን ሶታዊ ጥቕዓትን ይበፀሓ ነይሩ።

እዚ ጭቡጥ ፀገም ደቂኣንስትዮ ሰራሕተኛታት ኣፅኒዓ ኣብ ምንቅስቃስ ማሕበር ሰራሕተኛታት ፍታሕ ንምምጻእ ጻዕሪ ገይራ። እንተኾነ ግና እቲ ማሕበር

ፀገም ደቂኣንስትዮ ብፍሉይ ተረዲኡ ንፍታሕ ክቃለስ ኣይክኣለን። በቲ ፃዕሪውን ኣይፃገቡትን። ስለዝኾነ ማሕበር ሰራሕተኛታት ደቂኣንስትዮ ከም ሓደ ጨንፈር ክውደባ ከምዘለወን ኣመነት።

ድሕሪ ብዙሕ ቃልሲ ብኣብዝሓ ደቂኣንስትዮ ሰራሕተኛታት ጥንኲር ትሕብብር ተሳኺሲላ። ንሳ ብኣዶ ወንበርነት ተመረፀት። ካብኡ ንዳሓር ማሕበር ደቂኣንስትዮ ብሙሉእ ማሕበር ሰራሕተኛታት ደቂኣንስትዮ ንኩለን ደቂኣንስትዮ ሰራሕተኛታት ኣለዓዒላ ብፅቡቕ ምንቅስቓስ ኣብ ፋብሪካ ዘለዉ ፀገማት ሰራሕተኛታት ደቂኣንስትዮ ክፍትሑ ተገይሩ እዩ። ሎሚ ኣብ መንሳ ደቂኣንስትዮን ደቂተባዕትዮን ሰራሕተኛታት ፍልልይ ረብሓን መሰልን የለን። ካብ ፋብሪካ ወፃኢ ይበፅሑ ዝነበሩ ፀገማት ካብ ምምሕዳር ፋብሪካ፣ ፖሊስ፣ ኣብ ካልኦት ኣግባብ ዘለዎ መንግስታውን ዘይመንግስታዊ ኣካላት ከምኡውን ምስ ከባቢ ሕብረተሰብ ተዋዲዱ ክፍትሑ ተገይሩ እዩ። ሎሚ ኣብዚ ፋብሪካ ፍፁም ሰላም እዩ።

ደቂ ኣንስትዮ ሰራሕተኛታት ብዘይ ሓሳብ ኣብ ስራሕ ቦተኣን ካብ ፋብሪካ ወፃኢ ምንቅስቓስ፣ ከም ልበን ምውፃእን ምእታውን ክኢለን እየን። ኣብቲ ምምሕዳር ፋብሪካ ፅቡቕ ተሳትፎ ኣለወን። ምርግጋፅ መሰልን ረብሓን ሰራሕተኛታት ፍርያት ዝምልከት፣ ኣብ ዝኾኑ ውሳኔታት እውን ደቂ ኣንስትዮ እናተሳተፉ ይርከባ። እቲ ፋብሪካውን ዝበለፀ መፍረያይ ኮይኑ ናታ ሀገር ምጣኑ-ሃፍቲ እናሓዘ ይርከብ። እዙይ ኩሉ ማሕበር ሰራሕተኛታት ኣብ ኅኒ ኮይኑ ብትረት ምንቅስቓስ ዝተረኸበ ውፅኢት እዩ።

መልመዲ 7

ብመሰረት ኣብ ጎዕሊ ዝቐረበ ምንባብ እዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ።

1. ኣብዚ ታሪኽ ቀንዲ ተዋሳኢቲ ዝኾኑ ማሕበራት ስቪክ ኣሎውዶ? እንተሃልዩም እንታይ ግደ ነይርዎም እንታይ ውፅኢትኻ ኣምፂኡም?
2. ብመሰረት እዚ ታሪኽ በቲ ምንቅስቓስ እቲ ፋብሪካ ህንፀት ዴሞክራሲ፣ ሰላምን ልምዓትን ዝተረኸቡ ውፅኢታት ብዝርዝር ኣቕርቡ።

3. ኣብ ለውጢ እዚ ፋብሪካ ንጡፍ ተሳትፎ ሰራሕተኛታት ነይሩዮ? እንታይ ረብሓ ወይ ጉድኣት ከምዝነበሮ ኣረድኡ።
4. ንስኻትኹም ናዚ ፋብሪካ ሰራሕተኛታት እንተትኾኑ ነይርኩም ኣብ'ዚ እዋን ቃልሲ'ዚ እንታይ ትገብሩ ነይርኩም? ንምንታይ?

ሓንቲ ሃገር ብልምዓት ንምስጋም መሰረቱ ምዕሳል ሰላምን ህንፃት ስርዓት ዴሞክራሲን እዩ። እዚ'ውን ንጡፍ ተሳትፎ ኩሉ ህዝቢ ወሳኛይ ከምዝኾነ ተረጋጊፁ እዩ። ህዝቢ ንሰላም፣ ዴሞክራሲን ንልምዓትን ብብቱን ካብ ዝገብሮ ምንቅስቃስ ብዝተፈላለዩ መልክዕ ተወዲቡ ዝፍፅሞ ኣስተዋዕኦ ዝላዓለ ውዕኢት የምዕእ።

ግደ ማሕበራት ሲቪክ ዓቢይ ኮይኑ ዝወፅእ ኣብዙይ እዩ። ብርቱዕ ኣመራርሓን ቆራዕ ህርኩታት ኣባላት ዘለውዎ፣ ግልፂ ራእይ ልምዓት ዘለዎ ጥንኩር ማሕበራት ሲቪክ ዘይፈትሖ ማሕበራዊን ምጣነ-ሃፍታውን ፀገማት ኣይህልዉን። ስለዚ ከምዚ ዝበለ ማሕበራት ሲቪክ ንህንፃት ዴሞክራሲ፣ ንምዕሳል ሰላምን ንዕብዮት ምጣነ-ሃፍትን ዘየጠራጥር ዓቕሚ ይህልዎ።

መልመዲ 8

እዞም ዝስዕቡ ሕቶታት ተመያየጡ።

1. ኣብ ሓንቲ ሃገር ሰላም፣ ንምስፋን ዴሞክራሲ ንምርግጋዕ ልምዓትን ዕብዮትን ህዝቢ ብምንታይ መልክዕ እንተተንቀሳቀሰ ይሓይሽ?
2. ማሕበራት ሲቪክ ሰላም፣ ዴሞክራሲን ልምዓትን ንምዕሳል ዘለዎ ግደ እንታይ ይመስል?

10.2.2. ኣብ እዋናዊ ዋኒናት ንመንግስቲ ምብርታታዕን ምቁፅፃርን ኣብ ማሕበራት ሲቪክ ምስታፍ

- ኣብ ማሕበራት ሲቪክ ብምስታፍ ከመይ ንመንግስቲ ከበረታትዑን ምቁፅፃርን ይካኣል?

ሰእሊ. 10.6 ኣፈሻዊ ኣኼባ ፎረም ነበርቲ ኣዲስ ኣበባ

ኣብ ኣዲስ ኣበባ ከተማ ኣብ 1999 ዓ.ም ዝተፈላለዩ ክፋል ሕብረተሰብ ኣብ ኣወዳድባ ብነበርቲ ቀበሌ ሓበራዊ ፎረም ተጣይኹ እዩ። እቶም ቀንዲ መስረቲ ፎረም ማሕበራት ደቂ ተባዕትዮን ደቂ ኣንስትዮን እዮም። ብድሕሪኡ ብከተማ ለኽ(ደረጃ) ናብ ፎረም ነበርቲ ተጠቓሊሉ እዩ።

እቲ ፎረም ብዋናነት ናይ ደቂ ኣንስትዮ፣ መንእሰያት ከምኡውን ታሕቶዎትን ማእኸለዎትን ክፋል ሕብረተሰብ ፀገም ማእኸል ብምግባር ምንቅስቓስ ቀጥሎ እዩ። ሰእነት ስራሕ፣ ፀገም ሰላምን ፀጥታን፣ ምስኣን ሰናይ ምምሕዳር፣ ምግዳድ ናሕሪ ዕዳጋ፣ ፀገም መነባብሮ ዝበሉ ቀንዲ ፀገማት መንቀሳቀሲ ጉዳያት ነይሮም። ብኣፈሻ ኣዲስ ኣበባ ምንቅስቓስ ልምዓት ምዝሕሓል እቲ ካሊእ ዓቢይ ጠመተ ኾይኑ እዩ።

እቲ ፎረም ምስ ምምሕዳር ናይታ ከተማ ላዕለዎት ሓለፍቲ ፊት ንፊት ተራኺቦም ዓርስ ነቀፌታ ገይሮም ዝተዝሓሓለ ምንቅስቓስ ምምሕዳር ከተማ ከነቃኸሕ ኪኣሉ እዩ። ዝተፈላለዩ ኣብያተ ዕዮ ምምሕዳር እናተጋደደ ዝመፅእ ዘሎ ሙስናን ኣድላዊ ኣሰራርሓን ጋህዲ እናገበረ ተቃሊሱ እዩ።

ፌዴራል መንግስቲ ጭቡጥ ፀገማት ህዝቢ ኣጋዊሑ እዩ። ድኸመታት

መንግስቲ ከርኢ ፈቲኑ እዩ። ብሓባር ዝተኻየዱ ምይይጣት ዕቡቕ መፍትሒታት ስጉምትታት ክወስዱ ተገይሩ እዩ። ፀገማት ክሳብ ዝውገዱ ፎረም ቃልሱ ኣጠናኺሩ ክኸፍል ዘለዎ እንተኾነውን ዛሕቲሉ ዝነበረ ምንቅስቓስ እቲ ከተማ እውን እናተመሓየሸ መጻኢ እዩ።

መልመዲ 9

ብመሰረት ኣብ ላዕሊ ዝቐረበ ምንግብ እዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ።

1. ነበርቲ ከተማ ኣዲስ ኣበባ ፎረም ማሕበራት ስቪክ ድዩ? ንምንታይ?
2. እዚ ፎረም ኣብ ከተማ ሰላም፣ ልምዓትን ዴሞክራሲን ምጥንኻር ከምኡውን መንግስቲ ንምብርታታዕን ንምቁፅፅርን ዝገብሮ ኣስተዋፅኦ እንታይ ይመስል? እንታይ ውፅኢትከ ኣምጻኡ? ዝበለፀ እንታይ ክፍፅም ይኸእል ነይሩ?
3. ኣብ ውሽጢ እቲ ፎረም ውልቀ ኣባላት እንታይ ዓይነት ተሳትፎ ክገብሩ ይግባእ?
4. ካብ ፎረም ነበርቲ ኣዲስ ኣበባ ካልኦት ከተማታትን ከባቢን ክርከብዎ ዝኸእሉ ዕቡቕ ተሞክሮን ትምህርትን እንተሃልዩ ግለፁ።

ማሕበራት ሲቪክ ካብ መንግስቲ ቁፅፅር ነፃ ዝኾና ንትርፌ ዘይሰርሓ ህዝባዊ ውዳበታት እዮን። እዞን ማሕበራት ማሕበራውን፣ ፖለቲካውን ምጣነ-ሃፍታውን ረብሓ ንህዝቢ ኣስተዋፅኦ ንምግባር ዝተጣየሻ እንትኾና ሃናፃይ ምንቅስቓስ ክገብራ ንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ የድሊ። ብፍላይ ብኩነታት ዴሞክራሲ ህዝቢ መዓልታዊ ፀገማት ምጣነ-ሃፍቲ ማሕበራትን ንምቅላል ዘለወን ተራ ዝለዓለ እዩ። ኣብ ውሽጢ እቲ ማሕበር ነፃ ተሳትፎ ምግባር፣ ኣባላት ኣመራርሓ ምምራፅ፣ እምነት እንተሲኢኖም ካብ ሓላፍነት ምውራድ፣ ዝመሳሰሉ ኣሰራርሓ ዴሞክራሲ ልምምድ ዝካየዱሉ እዩ።

ህዝቢ ምስ መንግስቲ ርክብ ብምግባር መንግስቲ ሓላፍነቱን ግቡኡን ብኣግባቡ ክዋፃእ ምግባር ዝህልወን ኣስተዋፅኦ ዘይንዓቕ እዩ። መንግስቲ እዚ ምግባር እንትግብእ ኣይገበርካን እናበላ ክወቅስኦን ክቆፃፀሩን ስለዝኸእላ ዘለወን ህዝባዊ ግደ ዝለዓለ እዩ።

መልመዳ 10

እዞም ዝስዕቡ ሕቶታት ተመያየጡ።

1. ማሕበራት ሲቪክ ካብ ካልኣት ትካላት ብምንታይ ይፍለያ?
2. ማሕበራት ሲቪክ እንታይ ረብሓ ኣለን?
3. ንጡፍ ተሳትፎ ማሕበራት ሲቪክ የድሊ'ዩ? ንምንታይ?
4. ኣብ ቤት ትምህርቲኩም እንታይ ዓይነት ማሕበራት ሲቪክ ክህልዎ ይኽእል?

ኣብ ውሽጢ እዘን ማሕበራት ሲቪክ ሕድሕዱ እንታይ ተራ ክህልዎም ይግባእ?

መጠቓለሊ

ኣብ ውሽጢ ሓደ ሕብረተሰብ ሓበራዊ ምርድዳእ ክህልው፣ ሰናይ ምምሕዳር ክሰፍን፣ መንግስታዊ ኣካላት ግልፅነትን ተሓታትነትን ዘለዎ ኣሰራርሓ ክረጋገፅ ስርዓት ዴሞክራሲ ክህነፅ ከምዘለዎ ሪኢና ኢና። እዚ እም ስሉጥ ዕብየት ክረጋገፅ ዘድልዩ ነገራት ቅድመ ኩነት ከም ዝኾኑ ተገንዚብና ኢና።

ስለዚ ከምዚ ዝበለ ተሳትፎ ህዝቢ ውፅኢታዊ ዝኸውን ብውልቀ ዝካየድ ምንቅስቓስ ዘይኮነስ ህዝቢ ብፍሉይ መንገዲ ተወዲቡ ዝገብር ምንቅስቓስ እዩ። ማሕበራት ሲቪክ ንምክባር ሰላም፣ ንምምዕባል ዴሞክራሲን ስሉጥ ዕብየትን ምርግጋፅ ንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ ብምግባር ዝሳተፋሎም መድረኻት እየን። እዞም ማሕበራት ሓድሓደ ግዜ ኣብ ወድዓዊ ኩነታት ህዝቢ ንመንግስቲ ንምቁፅፅር ኣብ ወሰንቲ ነገራት መንግስቲ ክበረታታፅ ንምትሕስሳብ ዝሕግዛ መድረኻት እየን። ብምኳኑ ኣብ ውሽጢ ማሕበራት ሲቪክ ሕድሕድና ንጡፍ ተሳትፎ ብምግባር ዘላቂ ሰላምና ንምዕሳል፣ ስርዓት ዴሞክራሲና ንምጥንኻር ከምኡውን ዘላቕነቱ ዝተረጋገፀ ስሉጥ ልምዓትና ንምርግጋፅ ምዕዳር እዩ።

አገደስቲ ቃላት

- **ሓበራዊ ምርድዳእ:-** ፍልልይ ከምዘየሎ ኸይኑ ተደማሚፊካን ተመያይጥካን ኣብ ዘስማዕምዑ ዋኒናት ንዘላቂ ሓበራዊ ሽቶ ሓቢርካ ምስራሕ፡፡
- **ሰናይ ምምሕዳር:-** ኣድልዎ ዘይብሉ፣ ካብ ግዕዝይና ዝፀረዩ ቅልጡፍን ግቡእ ግልጋሎትን ዝርከቦ ምምሕዳር፡፡
- **ግልፅነት :-** ሓለፍቲ ስራሕ መንግስቲ ሰራሕተኛታትን ሕጊ ጥራሕ ተኸቲሎም ግቡእ ዝኾነ ኣሰራርሓ ዘረጋግፅሉ ዝፍፅምሉን ዝውሰን ኣሰራርሓ፡፡
- **ፆታዊ ጥቕዓት :-** ሰባት ኣብ ደቂ ኣንስትዮ ዘብፅሕዎ ፆታዊ ስነልቦናዊ በደል፡፡
- **ፎረም:-** ናይ ሓባር ዕላማ ዘለዎን ጉጅለታት ብሓባር ንምንቅስቃስ ዘቕሑሉ ሕብረት፡፡
- **ተሓታትነት:-** ሓለፍቲ ስራሕ መንግስትን ሰራሕተኛታትን ብዝፍፅምዎን ዝውሰንዎን ነገር ከከም ኩነታቱ ዝምስገንሉን ሸለምሉን ከምኡውን ዝሕተትሉን ዝኸሰሱሉን ዝቕፅፅሉን ስርዓት፡፡

መጠቓለሊ ሕቶታት

I. እዞም ዝሰዕቡ ሓሳባት ትኽክል ንዝኾነ "ሓቂ" ትኽክል ንዘይኾነ "ጌጋ" እናበልኹም መልሱ።

1. ምጉዳል ዴሞክራሲ ከንፀባረቐ ካብ ዝኸለሉ ነገራት ሓደ ውልቀ መላኽነት ሓለፍቲ እዩ።
2. ንምንካይ ድኽነት ኣሰተዋዕኦ ዝገብር ልምዓት ምስላጥ እዩ።
3. ስለጥ ዕብዮት ምርግጋዕ ወሳኒ ንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ እንተይኮነ ሃፍትታት ተፈጥሮ ምብዛሕ እዩ።
4. ሰናይ ምምሕዳር ክህልው ግልፅነትን ተሓታትነትን ሓዲኡ ጥራሕ ምርግጋዕ እኹል እዩ።
5. ማሕበራት ሲቪክ ንዴሞክራሲን ሰላምን ዘለዎም ረብሓ ውሱን እንተኾነውን ምጣነ-ሃፍታዊ ረብሓ ግና ልዑል እዩ።

II. ኣብ ትሕቲ "ሀ" ዝተዘርዘሩ ምስ ትሕቲ "ለ" ዝተዘርዘሩ ዝስማማዑ መሪፅኩም ኣዛምዱ.

"ሀ"

"ለ"

1. ተሓታትነት
2. ማሕበራት ሲቪክ
3. ቀጥተኛ ተሳትፎ
4. ብውክልና ተሳትፎ
5. ተግባር ማሕበራት ሲቪክ

- ሀ. ብዝመረፅዎ ሰብ ኣቢሎም ምምሕዳር
- ለ. ንዝፈፀምዎን ንዝወሰኑዎን ተግባር ሓላፍነት ምውሳድ
- ሐ. ዝፈፀሙዎ ተግባራት ምስጢር ዘይምግባር
- መ. ንመንግስቲ ምብርቲታዕን ምቁፅፃርን
- ረ. ኣብ ጉዳይ ፖለቲካ ብውልቀ ምንቅስቓስ
- ሰ. ኣብ ዝፍፀሙ ተግባራት መትረፋይ ምኻን
- ሸ. ሓደ ዓይነት ኣወዳድባ ህዝቢ

III. ንዝሰዕቡ ሕቶታት ካብ እቶም ዝቐረቡ መግረጺ መልታት ትኸክልሉ
ህዥን ምረፁ።

1. ሰናይ ምምሕዳር ተጓዲሎ ካብ ሞንጎ ኩባሎ ዝኸለሉ ሓደ
እዩ።

ሀ. ምህላው ግዕዝይና

ለ. ኣድላዊ ኣሰራርሓ

ሐ. ንበዓል ጉዳይ ምትእጉንጻል

መ. ኩሎም መልሲ እዮም።

2. ግሕበራት ሲቪክ ካብ ዝፍፅምዎም ተግባራት ሓደ

ሀ. መፈፀምቲ ፖሊሲታት መንግስቲ

ለ. ህዝቢ ኣብ ምንቅስቃስ ልምዓት፣ ሰላምን ዲሞክራሲን ምስታፍ

ሐ. ንመንግስታትን ህዝብን ዝቆግፀር መሳርሒ ኮይኑ የገልግል

መ. ኩሎም መልሲ እዮም።

3. ገደ ሕድሕድ ሕብረተሰብ ብኻሊእ ክትካእ ኣይኸእልን እንትብሃል
ግለት እዩ።

ሀ. ኣብ ሕብረተሰብ ክፍፍል ስራሕ ክህልው ይግባእ

ለ. ሓደ ክፋል ሕብረተሰብ ዝፍፅም እቲ ካሊእ ጣልቃ ክኣቱ የብሉን

ሐ. ሕድ ሕድ ክፍሊ ሕብረተሰብ ካብ ዘለዎም ፍሉይ ባህሪ ዝብገስ ንቲ

ካሊእ ወገን ከግልጽ ዘይኸእል ነገራት ኣለዎ

መ. ኩሎም መልሲ እዮም።

4. ንምጥንኻር ዲሞክራሲ ከዕንቅፉ ዝኸለሉ

ሀ. ሕድሕዳዊ ፍሕፍሕን ምንጃርን

ለ. ሃናጊ ነቐፊታ ዘይምቕባል

ሐ. ንሰንሳትካ ዘይምድምግፅ

መ. ኩሎም መልሲ እዮም።

5. ሲቪክ ግሕበራት መንግስቲ ምብርታታዕን ምቁፅፃርን ክኸእላ

ሀ. ዲሞክራሲያዊ ኩነታት ኣብዘለዎ ሃዋህው ክርከባ ኣለወን

ለ. ኣብ ኣሰራርሓ መንግስቲ ክርከባ ይግባእ

ሐ. ካብ መንግስቲ ዝለዓለ ስልጣን ክረኽብን ካብ ቁፅፅር መንግስቲ ናፃ ክኾናን ይግባእ፤

መ. ኩሉ መልሲ እዩ።

IV. ቀጺሎም ዝቀረቡ ሙሉእ ሓሳባት ዘለዎም ክፍቲ ቦታታት ብግቡእ መልሲ ምልኡ።

1. ሓደ ህዝቢ ማሕበራውን ኢኮኖሚያውን ፖለቲካውን ጉዳያት ንጡፍ ተሳትፎ ዝገብረሎም ክልተ መንገድታት _____ ተሳትፎን _____ ተሳትፎ ዝበሃሉ እዮም።
2. ብንጡፍ ህዝባዊ ተሳትፎ ተዓጂቡ ክፍፀም ዘለዎ ልምዓት ስለጥ ዘይኮነሶ _____ ምኃን ኣለዎ።

V. ነዞም ዝሰፊሉ ሕቶታት ሓፂር መልሲ ሃቡ።

1. ብስእነት ሰናይ ምምሕዳር ክበፅሑ ዝኸእሉ ፀገማት ሰለስተ ጥቀሱ።
2. ንጡፍ ህዝባዊ ተሳትፎ ንሰናይ ምምሕዳር ምህላው ክበርክቶ ዝኸእል ክልተ ነገራት ግለፁ።